

Kunskaper i utförsbacke?

- Allmänhetens uppfattning om desinformation, demokrati och fallande förmågor

FÖRORD

Den här rapporten bygger på frågor ställda av SOM-institutet på uppdrag av Folkbildningsrådet i samverkan med Folkuniversitetet. Frågorna handlade om desinformation, allmänhetens uppfattning om hur olika förmågor och kunskaper har förändrats under det senaste decenniet samt hur allmänheten ser på satsningar på livslångt lärande.

Demokratin behöver bygga på en brett delad uppfattning om vad som faktiskt är sant. En annan undersökning, som Novus gjort åt Folkbildningsrådet, visar att mer än sex av tio personer varje vecka nås av information som de tror är felaktig eller vilseledande. Desinformation är således ett verkligt fenomen. Förekomsten av desinformation gör det allt svårare för allmänheten att orientera sig i det offentliga samtalet. Möjligheten att olika påståenden kan vara falska kan också skapa oro.

Den här undersökningen visar att en stor majoritet av allmänheten ser desinformation som ett hot mot demokratin. Samtidigt lyfts utbildning och kunskap fram som en del av lösningen, vilket är positivt. Här kan folkbildningen spela en viktig roll genom att bidra till de lärandeprocesser och den bildning som stärker människors möjligheter att orientera sig i informationsflödet.

Rapporten visar också att allmänheten har bilden att befolkningens kunskaper och förmågor minskar inom många områden, trots att fakta delvis visar motsatsen. Det handlar exempelvis om samtalsförmåga, läsförmåga, skrivförmåga och förmåga till källkritik. Undersökningen visar vidare att stödet för att det offentliga ska bidra till livslångt lärande är starkt.

Trots det har folkbildningens resurser minskat under flera år. Det har försvagat folkbildningens möjligheter att bidra till att stärka befolkningens motståndskraft mot desinformation. Ökade resurser skulle ge folkbildningen förutsättningar att nå fler med ökad kunskap, reflektion och möten och på så sätt kunna bidra till ett mer robust samhälle.

Stockholm i juni 2026

Anna-Karin Lindblom
Generalsekreterare Folkbildningsrådet

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
Desinformation och utbildning – demokratins hot och möjlighet	6
Personer med låg tillit anser i lägre grad att desinformation är ett problem	.7
De flesta anser att kunskaper och förmågor försämrats	8
Allmänheten anser att bara kunskaper i främmande språk tydligt har förbättrats	9
Cirkeldeltagarna har en mer positiv bild av utvecklingen	13
Starkt stöd för livslångt lärande	14
Allmänheten vill att det offentliga ska stödja livslångt lärande	14
Cirkeldeltagares stöd starkare än allmänhetens.....	17
Metod	19
Tabellbilaga	20

Sammanfattning

Den här rapporten bygger på ett antal frågor som Folkbildningsrådet, i samverkan med Folkuniversitetet, lät ställa genom SOM-institutet hösten 2025. Frågorna handlade om desinformation, allmänhetens uppfattning om hur olika förmågor och kunskaper har förändrats under det senaste decenniet, samt hur allmänheten ser på satsningar på livslångt lärande för ett antal olika grupper i samhället. Frågorna ställdes under samma period även till Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel.

De flesta i allmänheten instämmer (73 procent helt och 21 procent delvis) i att desinformation är ett hot mot demokratin. Samtidigt instämmer de flesta i påståendet att utbildning rustar medborgare mot desinformation (65 procent helt och 27 procent delvis). Allmänheten är således oroad över att desinformation förstör demokratin, samtidigt som den anser att utbildning är en bra väg för att begränsa dess skadeverkningar.

Det finns skillnader både inom allmänheten och mellan allmänheten och de cirkeldeltagare som också besvarat frågorna. Cirkeldeltagarna instämmer i högre grad i påståendet att desinformation är ett hot mot demokratin. De instämmer också i högre grad i att utbildning rustar medborgarna mot desinformation. Inom allmänheten är det de som har låg tillit till andra som avviker tydligast – de instämmer i klart lägre grad helt i båda påståendena.

Vi vet också att det är vanligt att allmänheten stöter på information som den uppfattar som felaktig. Enligt en undersökning som Novus gjort på uppdrag av Folkbildningsrådet uppger fler än sex av tio att de möter sådan information varje vecka. Oftast sker det på sociala medier, men det förekommer även i andra medier.¹

De flesta i allmänheten anser att nästan alla de kunskaper och förmågor som vi frågat om i denna undersökning har försämrats under de senaste tio åren. Det tydliga undantaget är kunskaper i främmande språk. De områden som flest anser ha försämrats är de förmågor som rör läsning och skrivande samt hantverksfärdigheter, men även psykisk hälsa, samtalsförmåga och

¹ Promemorian "Många uppfattar sig möta felaktig information varje vecka" finns på Folkbildningsrådets webbplats.

kunskaper om naturen anses klart ha försämrats.² Kunskaper om hur man påverkar samhället, tillgång till mötesplatser, förmåga till källkritik, kunskap om ekonomi och arbetsmarknad samt fysisk hälsa anses av ungefär lika många ha försämrats som förbättrats.

Även här gäller att personer med låg tillit har en mer negativ syn på utvecklingen och att cirkeldeltagare har en mer positiv syn på den.

Allmänheten anser att det offentliga bör satsa på livslångt lärande för alla de grupper som vi frågat om. Starkast stöd fick satsningar på arbetslösa och svagast stöd fick satsningar på pensionärer. Men även när det gäller pensionärer instämmer mer än fyra av fem respondenter helt eller delvis i att det offentliga bör satsa på livslångt lärande.

Även för dessa frågor är det generellt de med låg tillit som instämmer i lägst grad. Samtidigt instämmer cirkeldeltagare i högre grad än allmänheten.

² Notera att frågan handlar om hur allmänheten uppfattar utvecklingen inom ett antal områden. Det behöver inte överensstämma med hur utvecklingen faktiskt har sett ut. När det gäller läs- och räkneförmåga visar PIAAC-undersökningen att utvecklingen har varit positiv under tidsperioden, samtidigt som allmänheten uppfattar att läsförmågan har försämrats.

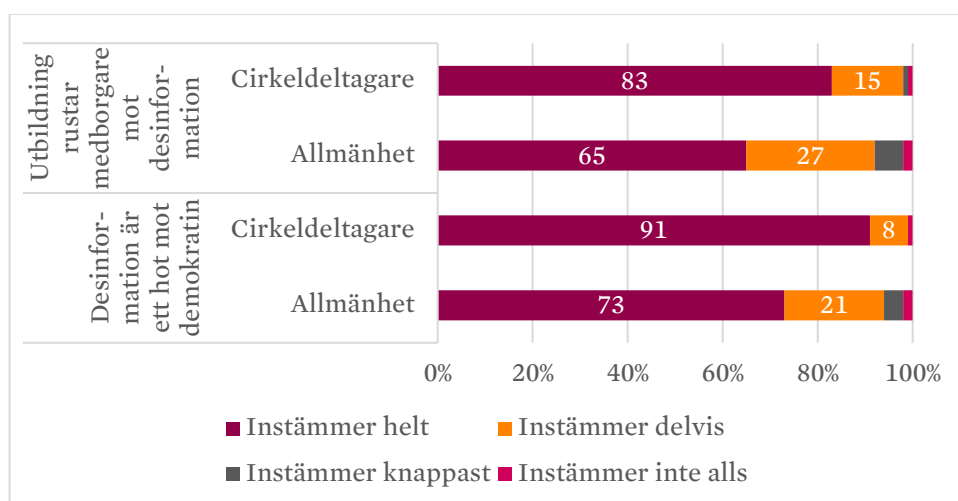
Desinformation och utbildning – demokratis hot och möjlighet

Desinformation är ett hot mot demokratis funktionssätt. En fungerande demokrati behöver ett samtal som utgår från vad som är sant – inte från mer eller mindre felaktiga bilder som sprids. Samtidigt är utbildning ett av de medel som kan minska desinformationens möjligheter att få fäste. Därför blir det intressant att granska vad allmänheten tycker om demokrati, desinformation och utbildning.

Folkbildningsrådet har, i samverkan med Folkuniversitetet, ställt flera frågor till allmänheten via SOM-institutet. Vi har även ställt samma frågor till studiecirkeldeltagare via den panel som Novus driver åt Folkbildningsrådet. Den första frågan handlade om i vilken utsträckning de tillfrågade personerna instämmer i följande påståenden:

- Desinformation är ett hot mot demokratin.
- Utbildning rustar medborgarna mot desinformation.

Diagram 1 Allmänhet och cirkeldeltagare om desinformation och utbildning

En överväldigande majoritet av allmänheten instämmer helt eller delvis i att desinformation är ett hot mot demokratin (94 procent) och i att

utbildning rustar medborgare mot desinformation (92 procent). Bland cirkeldeltagare är instämmandet i båda påståendena ännu starkare, såväl vad gäller andelen som instämmer helt och den samlade andelen som instämmer helt eller delvis.

Det är samtidigt vanligt att allmänheten möter påståenden som den ser som felaktiga. Enligt en undersökning som Novus gjort på uppdrag av Folkbildningsrådet, möter mer än sex av tio felaktig information varje vecka. Oftast sker det på sociala medier, men även på andra medier.³

Personer med låg tillit anser i lägre grad att desinformation är ett problem

Inom allmänheten finns det emellertid skillnader (se tabell 1 i tabellbilagan). Personer som bor på landsbygden instämmer i lägre grad än övriga i att desinformation är ett hot mot demokratin. Detsamma gäller dem som inte är medlemmar i någon förening eller organisation och dem som hyser låg tillit till andra människor. Även längden på utbildning har betydelse. Ju längre utbildning en person har i desto högre grad instämmer hen helt i påståendet att desinformation är ett hot mot demokratin.

För frågan om utbildning rustar medborgare mot desinformation finns inte samma skillnad mellan boendeområden, men däremot när det gäller tillit, föreningsmedlemskap och utbildningslängd. De som har låg tillit är de som i klart lägst utsträckning instämmer helt i båda dessa påståenden.

Det finns även politiska skillnader. De som identifierar sig som vänster instämmer i något högre grad än de som placerar sig i mitten eller till höger på vänster-högerskalan.⁴ Undantaget är gruppen något till höger, som instämmer i högre grad än både de i mitten och de längst till höger.

Mönstret är det samma när det gäller politisk orientering och påståendet om utbildning rustar medborgare mot desinformation – de som ser sig till vänster instämmer i klart högre grad än de i mitten och mycket till höger, med de som ser sig som något till höger ideologiskt placerar sig mellan de övriga fyra kategorierna.

³ Promemorian "Många uppfattar sig möta felaktig information varje vecka" finns på Folkbildningsrådets webbplats.

⁴ För ideologisk orientering använder SOM-institutet en femdelad skala: mycket till vänster, något till vänster, varken eller, något till höger och mycket till höger. Extrempositionerna innefattar drygt 13 procent av de svarande vardera, något till-positionerna cirka 23 procent vardera och varken eller-positionen (mitten) nästan 27 procent.

De flesta anser att kunskaper och förmågor försämrats

För att demokratin ska fungera behöver befolkningen ha vissa kunskaper och förmågor. Även befolkningens hälsa är viktig för människors välmående och delaktighet i samhället. Folkbildningen kan bidra till både ökade kunskaper och förmågor och till en bättre folkhälsa. Att delta i en studiecirkel eller kurs är ett sätt att utveckla sina kunskaper inom ett ämne eller skaffa sig nya färdigheter. Att ingå i de sociala sammanhang som studieförbund och folkhögskolor erbjuder kan dessutom stärka den psykiska hälsan.

Frågan är dock om det finns ett upplevt behov av sådana kunskaper och förmågor. Ett sätt att undersöka detta är att fråga allmänheten om de upplever att kunskaper, förmågor och hälsa har förändrats över tid – och i så fall om utvecklingen gått i positiv eller negativ riktning.

Vi frågade om allmänhetens syn på förändringen inom följande områden:

- kunskap om hur man påverkar samhället
- tillgången till mötesplatser där man kan lära känna nya människor
- kunskaper i främmande språk
- förmåga till källkritik
- läsförståelse
- skrivförmåga
- samtalsförmåga
- kunskap om naturen
- hantverksfärdigheter
- kunskap om ekonomi
- psykisk hälsa.

Vi har begränsat oss till förändringen under de senaste tio åren. Det är en rimlig tidsperiod för en respondent att ta ställning till utan att svaren blir

spekulativa. Vi frågade därför: Hur har kunskapen om följande saker förändrats under de senaste tio åren?

Det här är en undersökning av hur allmänheten *uppfattar* att kunskaper och kompetenser har utvecklats, inte en undersökning av hur de *de facto* har utvecklats. Den bild som ges av de svarande är inte direkt positiv, vilket går stick i stäv med de resultat som finns över utvecklingen av befolkningens läs- och räkneförmåga under samma tidsperiod. Den internationella PIAAC-undersökningen visar nämligen på en förbättrad förmåga i befolkningen i både läsning och räkning mellan 2012 och 2023.⁵

Samtidigt är det i många frågor inte den faktiska utvecklingen som styr människors åsikter, utan hur de uppfattar att verkligheten ser ut. Därför är det av intresse att undersöka människors uppfattningar och inte enbart utgå från faktiska förhållanden.

Allmänheten anser att bara kunskaper i främmande språk tydligt har förbättrats

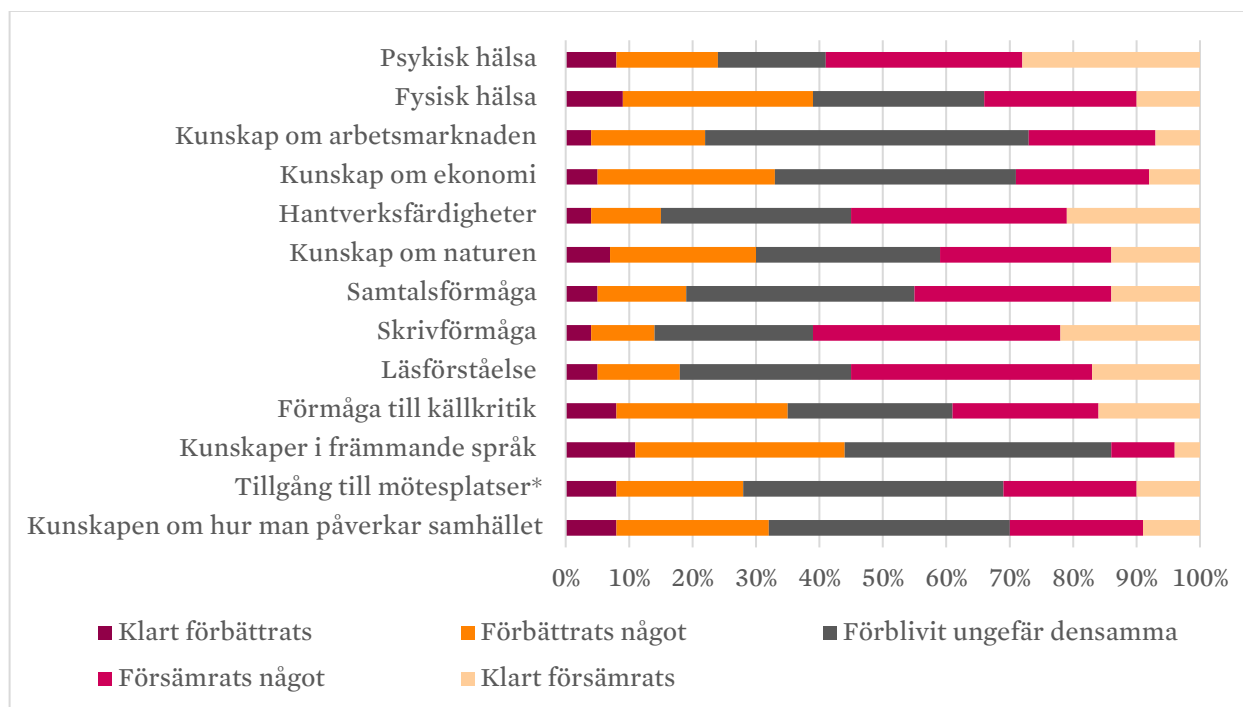
Det är tydligt att en stor del av allmänheten anser att kunskaperna har sjunkit inom vissa områden (se diagram 2). Det är mest markant för de förmågor som rör läsning och skrivning samt hantverksfärdigheter. Balansvärdet för dessa tre områden är -37, -47 respektive -40 procentenheter.⁶ Men en stor andel av de svarande anser även att den psykisk hälsan har försämrats kraftigt -35 procentenheter.

En förbättring har av en stor andel av de svarande bara skett för kunskaper i främmande språk, med ett balansvärde på +30 procentenheter. Områden som kunskaper om hur man påverkar samhället, tillgång till mötesplatser, förmåga till källkritik, kunskap om ekonomi och arbetsmarknad samt fysisk hälsa anses av ungefär lika många ha försämrats som förbättrats (balansvärden mellan -5 och +5 procentenheter), medan samtalsförmåga och kunskaper om naturen anses av klart fler ha försämrats än förbättrats (balansvärden på -26 respektive -11 procentenheter).

⁵ Framför allt är det i åldersgrupperna 45–54 år och 55–65 år som det skett kraftiga förbättringar av både läs- och räkneförmågan mellan de två undersökningarna.

⁶ Balansvärdet är den andelen som svarat Klart förbättrats plus Förbättrats något minus de som svarat Klart försämrats plus Försämrats något.

Diagram 2 Hur har kunskapen om följande saker förändrats under de senaste 10 åren? Allmänhetens svar.

* Det fullständiga påståendet löd: "Tillgång till mötesplatser där man kan lära känna nya människor"

Sammantaget anser en större andel av allmänheten att kunskaperna bara har ökat tydligt inom ett område: främmande språk. Inom läsning, skrivande och hantverksförmågor anser en stor majoritet att kunskaperna i stället har blivit sämre.

Personer med låg tillit oftast mest negativa

Även för dessa frågor om den uppfattade utvecklingen av ett antal kunskaper och kompetenser finns stora skillnader inom befolkningen. För att belysa dessa använder vi samma balansvärde⁷ som tidigare. Ett positivt värde innebär således att andelen som tycker att det vi frågar om har förbättrats är större än gruppen som anser att det har försämrats och vice versa, samtidigt visar storleken på värdet hur stort utfallet är åt ena eller andra hållet.

Nedan redovisar vi resultaten för olika undergrupper. Vi har valt ut följande bakgrundsvariabler: kön, ålder (4-delad indelning), boendeområde, huruvida respondenten är medlem i någon

⁷ Alltså: ((klart förbättras + förbättrats något) - (klart försämrats + försämrats något)).

organisation/förening, hur hög tillit respondenten har till andra människor, hur lång respondentens utbildning⁸ är och politisk orientering.

Yngre är oftast mer positiva medan personer med lång utbildning är mer negativa

De första fyra områden vi frågade om var: Kunskap om hur man påverkar samhället, Tillgång till mötesplatser, Kunskaper i främmande språk och Förmåga till källkritik (se tabell 2 i tabellbilagan). Det mest slående för dessa fyra är att personer med låg tillit i högre grad tycker att utvecklingen gått åt fel håll de senaste tio åren. Till och med på frågan om språkförmågor – där alla övriga grupper är positiva – anser personer med låg tillit i mycket lägre grad att förmågorna blivit bättre.

Det går också att konstatera att den yngsta åldersgruppen, mer än övriga, anser att utvecklingen har varit mer positiv för många områden. Samtidigt är de med längst utbildning i många frågor de mest pessimistiska.

Personer med uppdrag i föreningar är mest pessimistiska gällande frågan om tillgången till mötesplatser där man kan lära känna nya människor. En möjlig förklaring är att det är personer som i stor utsträckning återfinns som deltagare inom studiecirkel, vilket är en grupp som visar samma tendens (se nedan).

Utifrån ideologisk orientering står de längst till vänster ut, som de där flest är negativa i synen på utvecklingen inom dessa fyra områden, förutom i frågan om främmande språk. Där är det i stället de som har en ideologisk identifikation i mitten som har minst positiv syn på utvecklingen.

De yngsta och de äldsta är mer positiva vad gäller språkliga förmågor

När det gäller läsförståelse, skrivförmåga, samtalsförmåga, kunskap om naturen och hantverksfärdigheter (se tabell 3 i tabellbilagan) finns det en mycket intressant tendens åldersmässigt – de yngsta och de äldsta har en mer positiv bild av utvecklingen än de som är medelålders. Delar man upp åldersgrupperna ytterligare förstärks bilden: de allra yngsta och allra äldsta⁹ är klart mest positiva till utvecklingen.

⁸ SOM-institutet använder begreppet utbildningsnivå, men det som avses är utbildningens längd. I den här rapporten använder vi Folkbildningsrådets terminologi. Definitionerna motsvarar varandra enligt följande: kort utbildning (SOM: låg) är högst grundskola, medelkort (medellåg) är gymnasieutbildning, medellång (medelhög) är eftergymnasial utbildning endera inom folkhögskola, YH eller liknande eller kortare än tre år på högskola och lång (hög) är längre högskoleutbildning.

⁹ 16–19-åringarna har ett balansvärde på -12 vad gäller läsförståelse och 76+ på -17. Och kunskapen om naturen anser bägge dessa åldersgrupper har ökat (+29 för de yngsta och +20 för de äldsta).

När det gäller synen på kunskaper om naturen framträder också en stad-land-dimension. Personer som bor på landsbygden har en mer negativ bild av utvecklingen än de som bor i tätorter och städer, framför allt storstäderna.

Det är också tydligt att ju längre utbildning en person har, desto mer negativ är synen på kunskapsutvecklingen inom dessa områden. Det är också så att de som är medlemmar i föreningar, framför allt om de har uppdrag, i högre grad anser att kunskaperna har försämrats.

Utifrån ideologisk hemvist är den grupp som har minst negativ syn på utvecklingen i alla dessa fem områden de som placerar sig mitten. De som har identifikation till höger har när det gäller samtalsförmåga, kunskaper om naturen och hantverksfärdigheter en mer negativ syn på utvecklingen än de till vänster. För skrivförmåga och läsförståelse är skillnaden mellan höger och vänster små, men bägge grupperna är mer pessimistiska till utvecklingen än de som identifierar sig som ideologiskt i mitten.

Boende på landsbygderna mer negativa kring psykisk och fysisk hälsa

Påståendena gällande kunskaper om ekonomi och arbetsmarknad har likartade profiler (se tabell 4 i tabellbilagan). Unga är i högre grad än äldre positiva till utvecklingen än äldre. Boende på landsbygden är mer negativa precis som personer med låg tillit. Men även de som är medlemmar i föreningar och har uppdrag är mer negativa.

Ideologiskt finns det också skillnader. De längst till höger har en mer negativ bild av utvecklingen än övriga, medan de något till vänster är mer positiva, inte minst i fråga om kunskaper om ekonomi.

När det gäller fysisk och psykisk hälsa är det tydligt att personer som bor på landsbygden oftare anser att utvecklingen inom dessa kunskapsområden varit negativ jämfört med personer som bor i tätorter, städer och storstäder. Även här ser vi att personer med låg tillit oftare har en mer negativ bild av utvecklingen än personer med hög tillit. Detsamma gäller personer som är medlemmar i föreningar och har uppdrag i dessa.

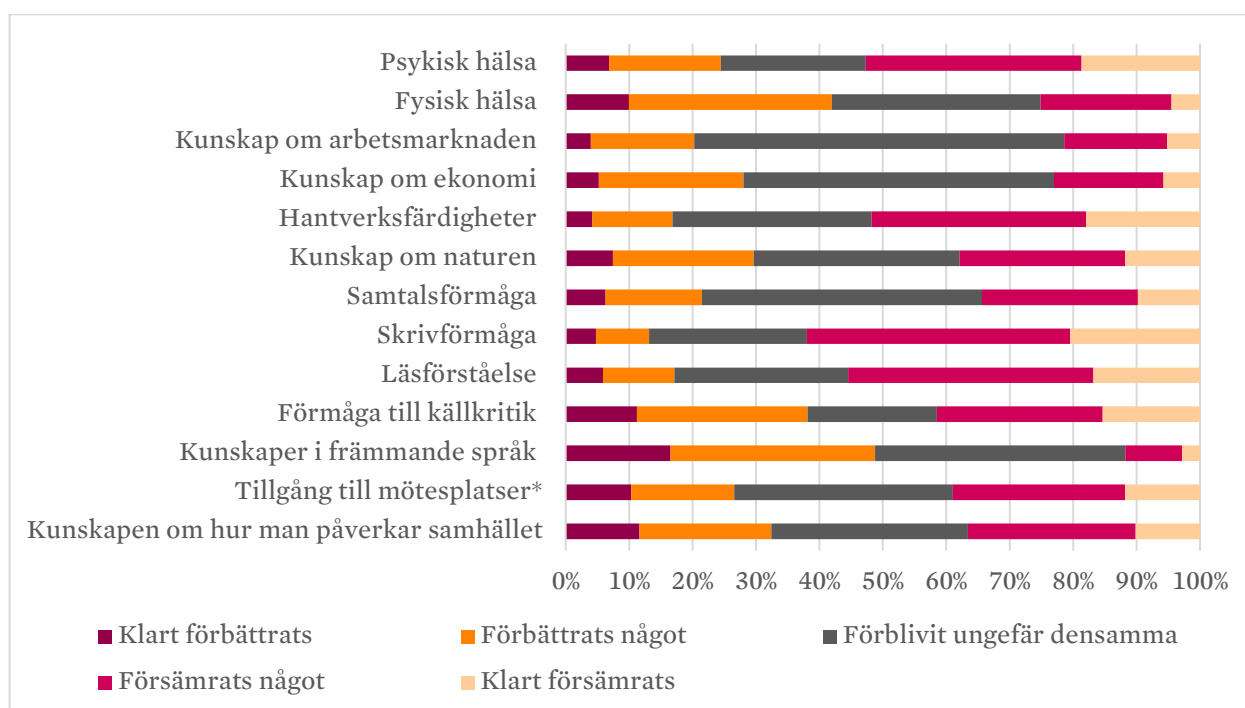
När det gäller psykisk hälsa anser de som har en politisk identifikation längst till vänster och de som har det i mitten att den i lägre grad har utvecklats negativt än övriga.

Cirkeldeltagarna har en mer positiv bild av utvecklingen

Om vi jämför cirkeldeltagarna (diagram 3) med allmänheten är den övergripande bilden densamma. Det är samma områden som fler anser har försämrats respektive förbättrats, men det finns vissa skillnader som är värda att lyfta fram. Cirkeldeltagare anser i högre grad att den fysiska hälsan och kunskaperna i främmande språk har förbättrats, och de anser i något lägre grad att den psykisk hälsan och samtalsförmågan har försämrats.

Det område där cirkeldeltagare har en mer negativ bild av utvecklingen än allmänheten handlar om tillgången till mötesplatser där man kan lära känna nya människor. Det är en större andel av cirkeldeltagarna som anser att tillgången till sådana mötesplatser har försämrats de senaste tio åren. En möjlig förklaring är besparingarna på studieförbunden, som har lett till att många lokaler stängts ned. Det kan den gruppen ha upplevt som att mötesplatser har försvunnit.

Diagram 3 Hur har kunskapen om följande saker förändrats under de senaste 10 åren? Cirkeldeltagares svar.

* Det fullständiga påståendet löd: "Tillgång till mötesplatser där man kan lära känna nya människor"

Starkt stöd för livslångt lärande

En viktig aspekt av politiken är hur stat, regioner och kommuner fördelar sina resurser. Politik handlar ytterst om att prioritera mellan olika behov och intressen. Därför är det intressant att undersöka vilka områden allmänheten anser att det offentliga bör prioritera när det gäller satsningar på livslångt lärande och hur starkt stödet är för sådana satsningar. De svarande fick därför ta ställning till fem påståenden om vilka områden och målgrupper det offentliga bör stödja inom ramen för livslångt lärande.

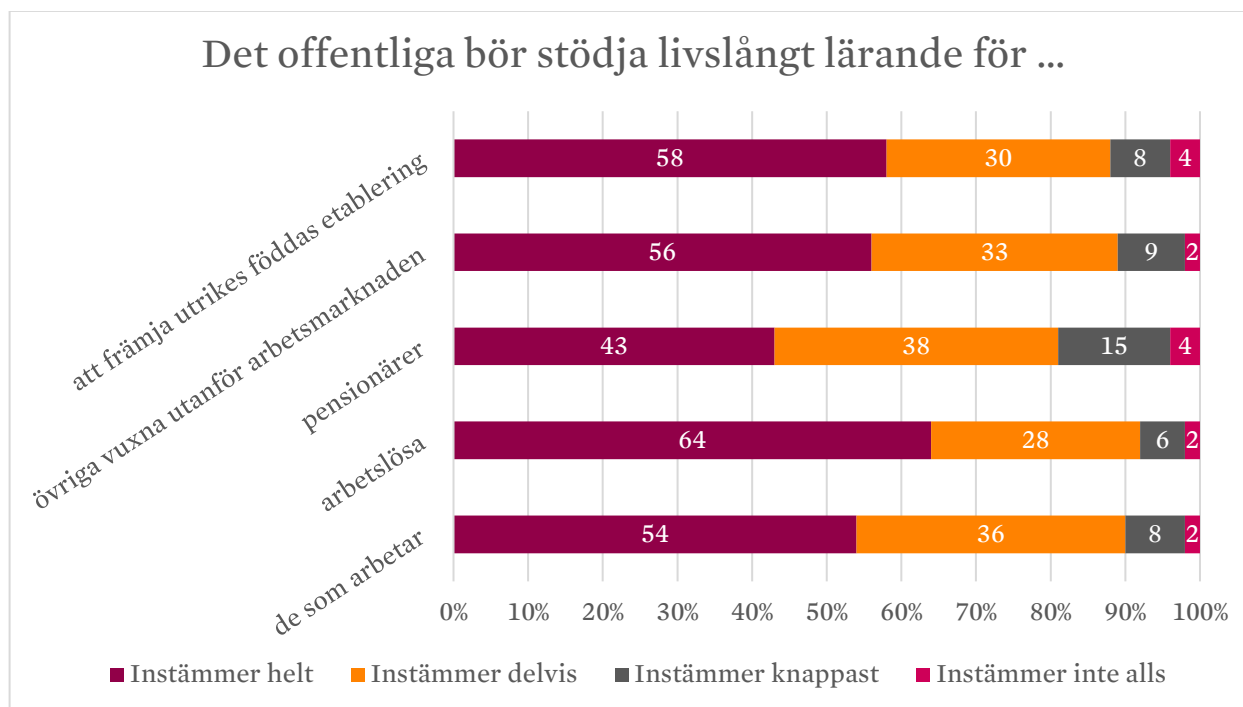
Allmänheten vill att det offentliga ska stödja livslångt lärande

Den första slutsatsen är att stödet är starkt för att samtliga de fem grupper som vi frågade om bör få del av satsningar för att stödja livslångt lärande. Även gällande pensionärer – den grupp där stödet är som svagast – instämmer mer än två av fem svarande helt i påståendet att det offentliga bör stödja livslångt lärande och nästan lika många instämmer delvis. Så fyra av fem instämmer helt eller delvis i att det offentliga bör lägga resurser på livslångt lärande för pensionärer, för övriga fyra grupper är andelen som gör det dock högre, hela nio av tio instämmer helt eller delvis i påståendet för de grupperna.

Allra starkast är stödet för att det offentliga ska stödja livslångt lärande för arbetslösa, med 94 procent som instämmer helt eller delvis. Det är också den grupp för vilket flest instämmer helt – 64 procent.

Den grupp där näst störst andel anger att de instämmer helt i att det offentliga bör stödja livslångt lärande är för utrikes föddas etablering. Det påståendet är samtidigt det där polariseringen är som störst, eftersom det är där det, utöver för pensionärerna, finns en stor grupp som inte alls instämmer i påståendet. För övriga vuxna utanför arbetsmarknaden och för dem som arbetar är det fler som anger mellansvaren, instämmer delvis och instämmer knappast.

Diagram 4 Andel som instämmer i att det offentliga bör stödja livslångt lärande för olika grupper.

De med låg tillit är mest skeptiska till stöd

Nedan följer en redogörelse där de viktigaste skillnaderna mellan olika bakgrundsfaktorer lyfts fram för varje påstående. För siffror, se tabellbilagan.

De som arbetar¹⁰

Bland dem som arbetar är det personer som bor på landsbygden eller har låg tillit som instämmer i lägst grad. Personer som är medlemmar i föreningar och har uppdrag samt personer i den äldsta åldersgruppen instämmer å andra sidan i något högre grad.

När det gäller politisk inriktning instämmer de som ser sig som vänster mer än de som ser sig som höger. Ju längre åt vänster i desto högre grad instäms det i påståendet, men med undantaget att de som är något till höger instämmer i lika låg grad som de längst till höger.

¹⁰ Se tabell 5 i Tabellbilagan.

De som är arbetslösa¹¹

När det gäller insatser för dem som är arbetslösa är personer som bor på landsbygden mer positiva än övriga, allra tydligast jämfört med de som bor i städer eller större tätorter.

När det gäller hur hög tillit en person har, huruvida den är medlem i en förening eller inte och hur lång utbildning personen har finns det en gemensam bild – de med låg tillit är mest negativa, de med hög tillit mest positiva; icke-medlemmar är mest negativa, medlemmar med uppdrag mest positiva; kortast utbildning mest negativa, längst utbildning mest positiva. Dessa bakgrundvariabler är delvis korrelerade med varandra, vilket kan förklara sambanden. Att variablerna korrelerar innebär dock inte alltid att även den beroende variabeln gör det – något som till exempel gäller frågan om dem som arbetar.

Även när det gäller att stödja livslångt lärande för arbetslösa syns en tydlig skiktning baserad på politisk orientering. Ju längre åt vänster en person är desto större är sannolikheten att hen instämmer i påståendet.

De som är pensionärer¹²

När det gäller pensionärer är män och de som är i åldern 50–64 år klart mer skeptiska till att lägga offentliga resurser på livslångt lärande. Detsamma gäller personer med låg tillit och de som inte är medlemmar i några föreningar, samtidigt som personer som är medlemmar och har uppdrag eller de som har hög tillit är mer positivt inställda.

En avvikelse från det vanliga mönstret är att personer med kort utbildning är mer positiva än övriga – framför allt jämfört med dem som har medelkort och medellång utbildning. Här kan en förklarande faktor vara att gruppen med kort utbildning är jämförelsevis stor i gruppen över 65 år.

När det gäller ideologisk orientering är det de som ser sig som vänster som är mest positiva och de som ser sig som höger som är minst positiva. Skillnaden mellan dem något till höger och klart till höger är dock ganska liten. Noterbart är att i alla grupper utom de längst till vänster är det under hälften som instämmer helt i detta påstående.

¹¹ Se tabell 6 i Tabellbilagan.

¹² Se tabell 7 i Tabellbilagan.

Övriga vuxna utanför arbetsmarknaden¹³

När det gäller övriga vuxna utanför arbetsmarknaden finns det en könsskillnad. Kvinnor är mer positiva till satsningar på denna grupp än män.

Det finns också en skillnad mellan boendetyper där boende på landsbygden mer sällan instämmer helt i påståendet, samtidigt som boende i storstäderna gör det i högre grad.

Här finns också den vanliga tendensen att personer med låg tillit och som inte är medlem i någon organisation är mer skeptiska, medan medlemmar och de med hög tillit är mer positiva.

Även för detta påstående är det en tydlig uppdelning utifrån ideologisk orientering, ju längre åt vänster desto mer positiv och ju längre åt höger desto mer negativ.

Främja utrikes föddas etablering¹⁴

Kvinnor är mer positiva än män till att det offentliga ska stödja livslångt lärande för att främja utrikes föddas etablering. Åldersmässigt är de yngsta mest skeptiska och de äldsta mest positiva till att lägga resurserna på detta.

När det gäller boendeort är de som bor i storstadsområdena mest positiva, medan de i mindre tätorter är minst positiva. Personer med längre utbildning är också mer positiva än de med kort utbildning. Allra minst positiva är de som har en medelkort utbildning.

Den som är medlem i en förening och har uppdrag är mer positiv än övriga och minst positiva är icke-medlemmarna. Personer med hög tillit är också mer positiva medan personer med låg tillit är mindre positiva.

Ideologiskt är även detta en splittrad fråga där personer till vänster är klart mer positiva än personer till höger – ju längre ut desto mer utpräglat.

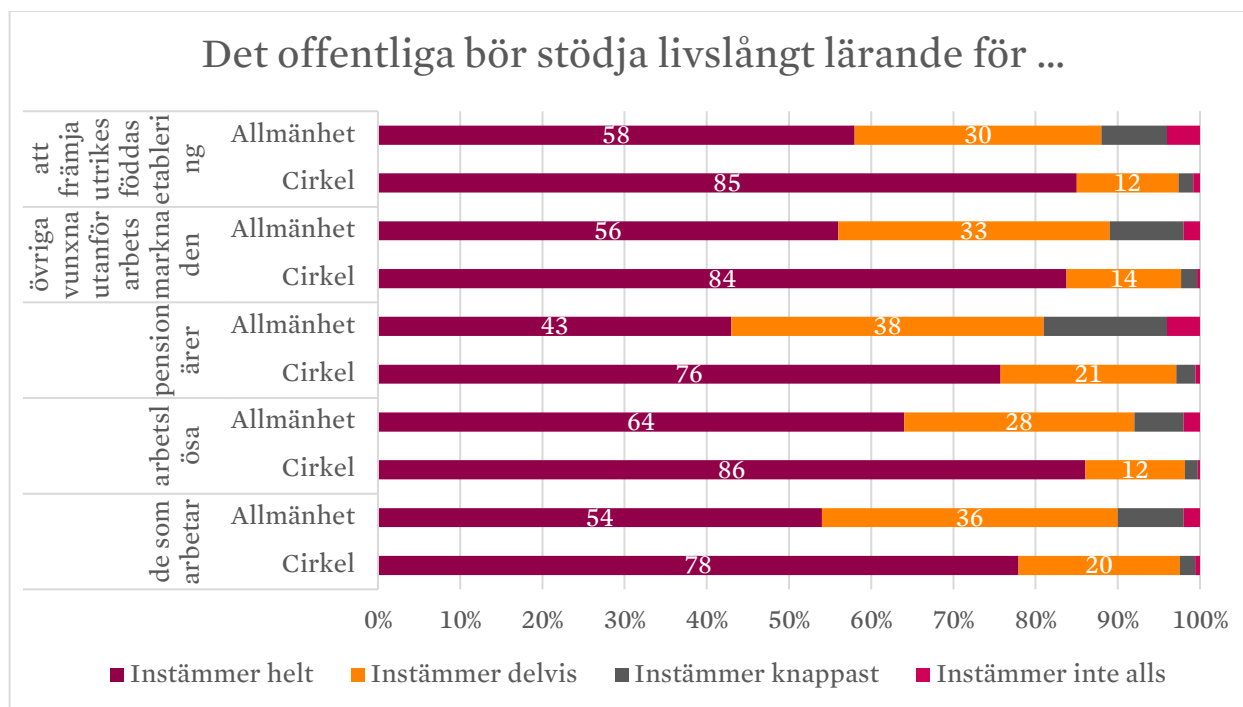
Cirkeldeltagares stöd starkare än allmänhetens

Om vi jämför allmänheten med cirkeldeltagare är det tydligaste resultatet att cirkeldeltagarna är mer positiva till satsningar på livslångt lärande än allmänheten. Det gäller för samtliga grupper och inte minst är det fler som instämmer helt. Samtidigt behåller de olika grupperna samma relativa positioner som hos allmänheten.

¹³ Se tabell 8 i Tabellbilagan.

¹⁴ Se tabell 9 i Tabellbilagan.

Diagram 5 Jämförelse allmänhet mot cirkeldeltagare vad gäller "Det offentliga bör stödja livslångt lärande för ..."

Även cirkeldeltagarna är således mest positiva till satsningar på arbetslösa och minst positiva till satsningar på pensionärer. Noterbart är dock att avståndet mellan pensionärer och övriga grupper är klart mindre hos cirkeldeltagarna än hos allmänheten. Det gäller i alla åldersgrupper.

Metod

Den här rapporten bygger på två undersökningar. Allmänhetsdelen baseras på SOM-undersökningen, som samlades in under hösten 2025 (15 september till 30 december). Cirkeldeltagardelen baseras på en undersökning gjord i den cirkeldeltagarpanel som Novus driver på uppdrag av Folkbildningsrådet, under november–december 2025. De två undersökningarna är således gjorda under samma tidsperiod, även om SOM-undersökningens insamlingstid är längre. Eftersom vi genomförde de två undersökningarna ungefär samtidigt bör resultaten vara jämförbara.

SOM-undersökningen skickades till totalt 33 750 respondenter. Av dessa svarade 17 178, vilket ger en nettosvarsfrekvens om 52 procent. De 33 750 respondenterna delas in i nio jämnstora grupper som får var sitt formulär, där vissa frågor är formulärsspecifika. Våra frågor ingick i formulär 8, medan bakgrundsfrågorna finns i samtliga formulär. För en mer fullödig redovisning med samtliga bakgrundsfrågor och en fullständig metodbeskrivning av SOM-undersökningen hänvisas till SOM-institutets webbplats.¹⁵

Cirkeldeltagarpanelen hade 5 473 svarande respondenter, där 89 procent hade genomfört en studiecirkel senast under 2025, 9 procent senast under 2024 och 2 procent senast under 2023. Studiecirkelarna hade arrangerats på olika sätt:

- knappt hälften via en förening eller organisation
- drygt en fjärdedel via studieförbundets annonserade kursutbud
- knappt en fjärdedel genom att en grupp själva tagit initiativ till att starta studiecirkeln.

¹⁵ <https://www.gu.se/som-institutet>

Tabellbilaga

Tabell 1 Uppfattning om desinformation, demokrati och utbildning i olika undergrupper

	Desinformation är ett hot mot demokratin		Utbildning rustar medborgare mot desinformation	
	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer helt	Instämmer delvis
Landsbygd	69 %	26 %	64 %	28 %
Mindre tätort	76 %	20 %	63 %	30 %
Stad/större tätort	74 %	20 %	65 %	26 %
Storstad	77 %	17 %	70 %	23 %
Ej medlem	69 %	23 %	59 %	31 %
Medlem	79 %	18 %	69 %	25 %
Medlem med uppdrag	82 %	17 %	70 %	18 %
Låg tillit	55 %	35 %	49 %	36 %
Medel tillit	72 %	20 %	60 %	31 %
Hög tillit	81 %	17 %	73 %	22 %
Kort utbildning	68 %	25 %	51 %	34 %
Medelkort utbildning	69 %	25 %	58 %	31 %
Medellång utbildning	74 %	20 %	65 %	28 %
Lång utbildning	82 %	15 %	76 %	20 %
Klart till vänster	86 %	13 %	77 %	19 %
Något till vänster	83 %	15 %	71 %	24 %
Varken eller	66 %	25 %	57 %	32 %
Något till höger	71 %	25 %	62 %	29 %
Klart till höger	65 %	26 %	59 %	30 %

Tabell 2 Balansvärde för utvecklingen för att påverka samhället, tillgång till mötesplatser, kunskaper i främmande språk och förmåga till källkritik per undergrupp

	Kunskap om att påverka samhället	Tillgång till mötesplats	Kunskaper i främmande språk	Förmåga till källkritik
Kvinna	1	0	31	3
Man	3	-4	30	-10
16–29 år	23	2	42	14
30–49 år	-6	-6	32	-16
50–64 år	-8	-11	23	-3
65+ år	5	7	31	-2
Landsbygd	3	-6	30	-3
Mindre tätort	7	7	28	3
Stad/större tätort	3	-5	32	-4
Storstad	-2	-5	28	-12
Ej medlem	3	-1	29	-5
Medlem	-1	-2	34	-4
Medlem med uppdrag	0	-14	30	-7
Låg tillit	-14	-16	14	-17
Medel tillit	2	-1	33	1
Hög tillit	4	-1	32	-5
Kort utbildning	9	13	29	-2
Medelkort utbildning	13	-1	31	10
Medellång utbildning	-5	-4	33	-8
Lång utbildning	-8	-10	29	-16
Klart till vänster	-9	-23	31	-19
Något till vänster	1	3	32	-3
Varken eller	5	-4	24	2
Något till höger	3	0	34	-3
Klart till höger	7	5	35	3

Tabell 3 Balansvärde för utvecklingen för läsförmåga, skrivförmåga, samtalsförmåga, kunskap om naturen och hantverksfärdigheter per undergrupp

	Läs- förståelse	Skriv- förmåga	Samtals- förmåga	Kunskap om naturen	Hantverks- färdigheter
Kvinna	-37	-47	-24	-6	-41
Man	-39	-46	-26	-15	-42
16–29 år	-18	-30	-10	2	-27
30–49 år	-44	-59	-42	-31	-48
50–64 år	-44	-52	-36	-15	-54
65+ år	-31	-39	-12	9	-29
Landsbygd	-43	-52	-29	-20	-44
Mindre tätort	-28	-41	-25	-11	-35
Stad/större tätort	-37	-49	-27	-11	-42
Storstad	-41	-49	-26	-5	-43
Ej medlem	-32	-39	-21	-7	-38
Medlem	-45	-54	-30	-13	-47
Medlem med uppdrag	-54	-71	-44	-27	-47
Låg tillit	-38	-41	-33	-25	-40
Medel tillit	-32	-43	-24	-7	-36
Hög tillit	-42	-55	-28	-12	-44
Kort utbildning	-18	-24	-5	16	-14
Medelkort utbildning	-25	-40	-21	-4	-37
Medellång utbildning	-46	-51	-35	-18	-47
Lång utbildning	-52	-62	-37	-23	-53
Klart till vänster	-47	-51	-28	-11	-39
Något till vänster	-40	-51	-23	-8	-40
Varken eller	-28	-37	-17	-2	-32
Något till höger	-40	-53	-39	-21	-49
Klart till höger	-43	-50	-33	-17	-49

Tabell 4 Balansvärde för kunskap om ekonomi och arbetsmarknad samt fysisk och psykisk hälsa per undergrupp

	Kunskap om ekonomi	Kunskap om arbetsmarknaden	Fysiska hälsan	Psykiska hälsan
Kvinna	4	-3	4	-34
Man	5	-9	6	-35
16–29 år	23	13	11	-14
30–49 år	1	-4	-5	-36
50–64 år	-6	-14	0	-41
65+ år	8	-8	16	-35
Landsbygd	-9	-9	-12	-53
Mindre tätort	-5	-10	8	-29
Stad/större tätort	9	-6	2	-34
Storstad	7	2	19	-26
Ej medlem	5	-5	9	-33
Medlem	4	-6	1	-35
Medlem med uppdrag	-5	-8	-5	-42
Låg tillit	-15	-18	-10	-48
Medel tillit	2	-8	5	-30
Hög tillit	7	-2	7	-35
Kort utbildning	11	-1	5	-29
Medelkort utbildning	3	-4	6	-35
Medellång utbildning	-5	-16	0	-44
Lång utbildning	3	-7	5	-31
Klart till vänster	1	-7	4	-28
Något till vänster	12	-2	4	-36
Varken eller	4	-6	5	-31
Något till höger	4	-8	6	-38
Klart till höger	-5	-11	1	-40

Tabell 5 Uppfattning om det offentliga bör stödja livslångt lärande för de som arbetar per undergrupp

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Balansmått
Kvinna	57	34	7	2	82
Man	51	39	8	2	80
16–29 år	52	40	6	2	84
30–49 år	52	38	9	1	80
50–64 år	53	37	8	2	80
65+ år	60	32	6	2	84
Ren landsbygd	49	40	8	3	78
Mindre tätort	57	33	8	2	80
Stad/större tätort	54	37	7	2	82
Storstad	57	33	8	2	80
Ej medlem	53	38	7	2	82
Medlem	55	35	8	2	80
Medlem med uppdrag	61	32	6	1	86
Låg tillit	49	40	8	3	78
Medel tillit	55	36	8	1	82
Hög tillit	56	35	7	2	82
Kort utbildning	53	38	7	2	82
Medelkort utbildning	51	39	8	2	80
Medellång utbildning	54	36	8	2	80
Lång utbildning	59	32	8	1	82
Klart till vänster	74	22	4	0	92
Något till vänster	59	35	6	0	88
Varken eller	51	41	5	3	84
Något till höger	46	41	11	2	74
Klart till höger	47	37	12	4	68

Tabell 6 Uppfattning om det offentliga bör stödja livslångt lärande för arbetslösa per undergrupp

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Balansmätt
Kvinna	68	26	5	1	88
Man	61	30	7	2	82
16–29 år	60	29	8	3	78
30–49 år	60	32	6	2	84
50–64 år	65	27	6	2	84
65+ år	69	25	5	1	88
Ren landsbygd	68	26	5	1	88
Mindre tätort	61	30	7	2	82
Stad/större tätort	60	29	8	3	78
Storstad	60	32	6	2	84
Ej medlem	61	30	7	2	82
Medlem	69	25	5	1	88
Medlem med uppdrag	72	25	3	0	94
Låg tillit	57	29	9	5	72
Medel tillit	60	32	7	1	84
Hög tillit	69	25	5	1	88
Kort utbildning	60	30	8	2	80
Medelkort utbildning	61	30	7	2	82
Medellång utbildning	66	26	7	1	84
Lång utbildning	69	26	4	1	90
Klart till vänster	88	9	2	1	94
Något till vänster	72	24	3	1	92
Varken eller	61	32	5	2	86
Något till höger	54	37	7	2	82
Klart till höger	50	30	16	4	60

Tabell 7 Uppfattning om det offentliga bör stödja livslångt lärande för pensionärer per undergrupp

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Balansmätt
Kvinna	46	38	13	3	68
Man	39	39	17	5	56
16–29 år	44	39	13	4	66
30–49 år	43	38	15	4	62
50–64 år	39	38	18	5	54
65+ år	46	38	13	3	68
Ren landsbygd	42	41	12	5	66
Mindre tätort	41	40	16	3	62
Stad/större tätort	43	37	16	4	60
Storstad	48	34	14	4	64
Ej medlem	42	38	16	4	60
Medlem	43	39	14	4	64
Medlem med uppdrag	50	34	12	4	68
Låg tillit	38	39	17	6	54
Medel tillit	43	37	15	5	60
Hög tillit	44	38	15	3	64
Kort utbildning	44	39	13	4	66
Medelkort utbildning	38	41	16	5	58
Medellång utbildning	43	37	16	4	60
Lång utbildning	47	35	14	4	64
Klart till vänster	62	26	10	2	76
Något till vänster	46	39	12	3	70
Varken eller	40	43	13	4	66
Något till höger	35	41	20	4	52
Klart till höger	36	34	21	9	40

Tabell 8 Uppfattning om det offentliga bör stödja livslångt lärande för övriga vuxna utanför arbetsmarknaden per undergrupp

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Balansmått
Kvinna	60	31	7	2	82
Man	50	36	12	2	72
16–29 år	51	37	9	3	76
30–49 år	53	35	10	2	76
50–64 år	57	33	8	2	80
65+ år	58	30	10	2	76
Ren landsbygd	51	38	8	3	78
Mindre tätort	57	31	10	2	76
Stad/större tätort	56	34	9	1	80
Storstad	60	27	10	3	74
Ej medlem	52	35	11	2	74
Medlem	61	30	8	1	82
Medlem med uppdrag	61	31	7	1	84
Låg tillit	46	36	14	4	64
Medel tillit	53	33	12	2	72
Hög tillit	61	32	6	1	86
Kort utbildning	52	34	12	2	72
Medelkort utbildning	51	35	11	3	72
Medellång utbildning	58	32	9	1	80
Lång utbildning	61	31	7	1	84
Klart till vänster	78	16	5	1	88
Något till vänster	63	31	5	1	88
Varken eller	52	37	9	2	78
Något till höger	45	42	11	2	74
Klart till höger	40	36	19	5	52

Tabell 9 Uppfattning om det offentliga bör stödja livslångt lärande för att främja utrikes föddas etablering per undergrupp

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Balansmått
Kvinna	63	28	6	3	82
Man	53	32	10	5	70
16–29 år	51	37	8	4	76
30–49 år	58	29	9	4	74
50–64 år	58	29	9	4	74
65+ år	61	28	7	4	78
Ren landsbygd	56	29	9	6	70
Mindre tätort	52	31	11	6	66
Stad/större tätort	58	31	8	3	78
Storstad	69	24	4	3	86
Ej medlem	52	33	9	6	70
Medlem	64	26	7	3	80
Medlem med uppdrag	69	24	5	2	86
Låg tillit	42	33	13	12	50
Medel tillit	51	35	10	4	72
Hög tillit	67	25	6	2	84
Kort utbildning	53	30	9	8	66
Medelkort utbildning	47	34	12	7	62
Medellång utbildning	60	30	7	3	80
Lång utbildning	69	25	5	1	88
Klart till vänster	82	15	2	1	94
Något till vänster	69	25	5	1	88
Varken eller	54	35	6	5	78
Något till höger	47	38	11	4	70
Klart till höger	43	29	16	12	44

